



ประโยค ป.ธ.๘
แปล มคธเป็นไทย
สอบ วันที่ ๒๕ มกราคม ๒๕๓๕

๑. เอตตาวตา ปเนส ปิตฺติยา จ วิวราคา อุเปกฺขโก จ วิหริติ สโต จ สมฺปชาโน
สุขฉฺจ กาเยน ปฏฺฐิสฺสเวเทติ ยนฺตํ อริยา อาจิกฺขนฺติ อุเปกฺขโก สติมา สุขวิหริติ ตตฺถิยํ ฉานํ
อุปสมฺปชฺช วิหริติ ฯ เอวมเนน เอกงฺควิปฺปหีนํ ทวฺงฺคสมฺนนาคตํ ติวริกฺกฺลฺยาณํ
ทสสฺสทฺถสมฺปนฺนํ ตตฺถิยฺฉฺฉานํ อธิคตํ โหติ ปจฺจวิกฺสิณํ ฯ

ตตฺถ ปิตฺติยา จ วิวราคาติ วิวราโค นาม วุตฺตปฺปการาย ปิตฺติยา ชิกฺขุจฺจนํ วา
สมตฺติกฺกโม วา ฯ อุภินฺนํ ปน อนฺตรา จสฺสทฺโธ สมฺปิณฺณทฺถุโธ ฯ โส วุปฺสมํ วา
สมฺปิณฺณเตติ วิตกฺกวิจารานํ วุปฺสมํ วา ฯ ตตฺถ ยทา วุปฺสมเมว สมฺปิณฺณเตติ ตทา ปิตฺติยา
จ วิวราคา กิณฺจิกิโย วุปฺสมา จาติ เอวํ โยชนา เวทิตฺตฺตฺตฺตฺต ฯ อิมิสฺสา จ โยชนาย วิวราโค
ชิกฺขุจฺจนทฺถุโธ โหติ ฯ ตสฺมา ปิตฺติยา ชิกฺขุจฺจนา จ วุปฺสมา จาติ อยมตฺโต ทฺถุทฺตฺตฺต ฯ ยทา
ปน วิตกฺกวิจารวุปฺสมํ สมฺปิณฺณเตติ ตทา ปิตฺติยา จ วิวราคา กิณฺจิกิโย วิตกฺกวิจารานฉฺจ
วุปฺสมาติ เอวํ โยชนา เวทิตฺตฺตฺตฺต ฯ อิมิสฺสา จ โยชนาย วิวราโค สมตฺติกฺกมฺนทฺถุโธ โหติ ฯ
ตสฺมา ปิตฺติยา จ สมตฺติกฺกมา วิตกฺกวิจารานฉฺจ วุปฺสมาติ อยมตฺโต ทฺถุทฺตฺตฺต ฯ กามฉฺจเจเต
วิตกฺกวิจารา ทฺถุติยฺฉฺฉานเนยว วุปฺสนฺตา อิมิสฺส ปน ฉานสฺส มคฺคปรีทิตฺตฺต
วณฺณภณฺนตฺตฉฺจเจตํ วุตฺตํ ฯ วิตกฺกวิจารานฉฺจ วุปฺสมาติ ทิ วุตฺเต อิทํ ปณฺณายติ นฺน
วิตกฺกวิจารวุปฺสโม มคฺโค อิมิสฺส ฉานสฺสชาติ ฯ ยถา จ ตตฺถิเย อริยมคฺเค อปฺปหีนานมฺปิ
สฺสทฺถุทฺตฺตฺตฺตฺตํ ปณฺณจฺจนํ โอรฺมภาคิยานํ สํโยชนานํ ปทานาติ เอวํ ปทานํ วุจฺจมานํ
วณฺณภณฺนํ โหติ ตทฺถิคมาย อุสฺสทฺถุทฺตฺตํ อุสฺสทฺถุทฺตํ เอวเมว อธิ อวฺปฺสนฺตานมฺปิ
วิตกฺกวิจารานํ วุปฺสโม วุจฺจมาโน วณฺณภณฺนํ โหติ ฯ เตนายมตฺโต วุตฺโต ปิตฺติยา จ
สมตฺติกฺกมา วิตกฺกวิจารานฉฺจ วุปฺสมาติ ฯ

๒. กถั ปรีโกลโคโต ฯ เอว ปรียัญญาหาเรน ปน พหิตาเม ฉาสุกกุชานเณ สุขนิสินเนน ยาว ตตถ หตถั น โอตาเรติ ตาว ตถารูปิ คุรุชานียิ ภิกขุ วา ลขชิมนุสสั วา ทิสวา นิมนเตตุมปิ สกกา โหติ ภูณชิตุกามตาย ปเนตถ หตถเ โอตาริตมตเต คณหธาติ วนุเตน ลขชิตพพั โหติ หตถั ปน โอตาเรตวา มททนุตสส ปญจจคุลีนุสาเรน เสโท ปคฆรรมาโน สุกขตทภตตมปิ เตเมเนโต มุทกั กโรติ อถ ตสมิ ปริมททนมตเตนาปิ สมภินนโสภ อาโลปิ กตวา มุเช จปิเต เหฏฐิมทนตา อุทกขลภิกจจ สาทเนติ อุปริมา มุสสภิกจจ ชิวหา หตถภิกจจ ตั ตตถ สุวานโทณียิ สุวานปิณฑมิว ทนตมุสเสหิ โภฏญตวา ชิวหาย สมปริวตติยมานิ ชิวหคเค ตนุปสนนเซโห มกุเซติ เวมชฌโต ปฏจาย พหลเซโห มกุเซติ ทนตกฏเจเน อปตตตฐชานเ ทนตคูลโก มกุเซติ โส เอว วิจฺจนณิตมกุชิตโต ตัชฌเเยว อนตรหิตวณณคณรสงขารวิเสโส สุวานโทณียิ จิตสุวานวมถุ วีย ปรมเชคฺจจภาวุ อุปคจจติ เอวรूपิ สมานิ จกขุสส อาปาดมตีตตตา อชฺโณหริตพฺโพ โหตีติ เอว ปรีโกลโคโต ปฏิจฺจลตา ปจจเวภชิตพฺพา ฯ

(วิสุทธิมรรค ภาค ๒ สมาริณิพุทธ หน้า ๑๕๘)

ใช้เวลา ๔ ชั่วโมง ๑๕ นาที



เคลย ประโยค ป.ธ.๘
แปล มคธเป็นไทย
พ.ศ. ๒๕๓๕

๑. ก็ ตามลำดับการเจริญภาวนาเพียงเท่านั้น ท่านผู้บำเพ็ญเพียรนี้ ย่อมเป็นผู้
เฟื่องเฉย เพราะหน่ายปีติมีสติสัมปชัญญะอยู่และเสวยความสุขทางกาย ที่พระอริยเจ้า
ทั้งหลายบอกว่า เป็นผู้เฟื่องเฉย มีสติ มีปรกติดอยู่เป็นสุข ดังนี้ เข้าตติยฌานอยู่ ฯ ท่าน
ผู้บำเพ็ญเพียรนี้ ย่อมได้บรรลุตติยฌาน มีปฐมวิกสิตเป็นอารมณ์ ซึ่งละองค์ ๑ ประกอบ
ด้วยองค์ ๒ มีความงาม ๓ อย่าง ถึงพร้อมด้วยลักษณะ ๑๐ ประการ ด้วยประการ
ฉะนี้ ฯ

บรรดาบทพระบาลีเหล่านั้น ในพระบาลีว่า **ปีติยา จ วิราคะ** นี้ ที่ชื่อว่า
วิราคะ ได้แก่ ความหน่าย หรือความล่วงเลยปีติมีประการดังกล่าวแล้ว ฯ ก็ **จ** ศัพท์
ในระหว่างบททั้งสอง มีการประมวลความมาเป็นอรรถ ฯ **จ** ศัพท์นั้น ย่อมประมวล
ความบทนา วูปสมะ หรือบทนา วิตักกวิจาร์วูปสมะ เข้ามาด้วย ฯ ในการประมวล
ความทั้งสองบทนั้น เมื่อใด **จ** ศัพท์ ประมวลความเฉพาะบทนา วูปสมะ เข้ามา เมื่อนั้น
พึงทราบการประกอบความอย่างนี้ว่า **ปีติยา จ วิราคะ กิณฺจิ ภฺยโย วูปสฺมา จ**
(เพราะหน่ายปีติด้วย เพราะปีติสงบระงับยิ่งขึ้นไปอีกหน่อยหนึ่งด้วย) ฯ ก็ ในการ
ประกอบความนี้ วิราคะ ศัพท์มีความหน่ายเป็นอรรถ ฯ เพราะฉะนั้น พึงเห็นเนื้อ
ความดังนี้ว่า เพราะหน่ายปีติด้วย เพราะปีติสงบระงับไปด้วย ฯ แต่เมื่อใด **จ** ศัพท์
ประมวลความบทนา วิตักกวิจาร์วูปสมะ เข้ามา เมื่อนั้น พึงทราบการประกอบความ
อย่างนี้ว่า **ปีติยา จ วิราคะ กิณฺจิ ภฺยโย วิตกฺกวิจาร์อณฺจ วูปสฺมา** (เพราะหน่าย
ปีติด้วย เพราะวิตกและวิจาร์สงบระงับยิ่งขึ้นไปอีกหน่อยหนึ่งด้วย) ฯ ก็ ในการ
ประกอบความนี้ วิราคะ ศัพท์ มีความล่วงเลยเป็นอรรถ ฯ เพราะฉะนั้น พึงเห็นเนื้อ
ความดังนี้ว่า เพราะล่วงเลยปีติได้ด้วย เพราะวิตกและวิจาร์สงบระงับไปด้วย ฯ ก็ วิตก
และวิจาร์เหล่านี้ สงบระงับไปแล้ว ในทุติยฌานนั้นแหละ ก็จริง ถึงกระนั้นบทพระ
บาลีว่า **วิตกฺกวิจาร์อณฺจ วูปสฺมา** นี้ พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสไว้ ก็เพื่อทรงแสดง
ทางแห่งฌานนี้ และเพื่อตรัสสรรเสริญฌานนี้ ฯ ความจริง เมื่อพูดว่า เพราะวิตก
และวิจาร์สงบระงับไปด้วย ดังนี้ ย่อมปรากฏเนื้อความว่า ความสงบระงับไปแห่งวิตก

และวิจารณ์ เป็นทางแห่งฉานนี้แน่นอน ๖ เปรียบเหมือนเมื่อกกล่าวถึงการละ (สังโยชน์) ไว้ในอริยมรรคที่ ๓ อย่างนี้ว่า เพราะละสังโยชน์เบื้องต้น ๕ ประการ มีสักกายทิฏฐิ เป็นต้น แม้ที่ยังละไม่ได้ไว้ ชื่อว่า เป็นการกล่าวสรรเสริญ (อริยมรรคที่ ๓) (และ) เป็นเหตุให้เกิดความอุตสาหะแก่บุคคลทั้งหลายผู้ชวนชวายเป็นเพื่อบรรลุอริยมรรคที่ ๓ นั้น ฉันทใด ในตติยฉานนี้ เมื่อกกล่าวถึงความสงบระงับไปแห่งวิตกและวิจารณ์ แม้ที่ยังไม่สงบระงับไว้ ก็ชื่อว่า เป็นการกล่าวสรรเสริญ (ตติยฉานนี้) ฉันทนั้นเหมือนกัน ๖ เพราะฉะนั้น ข้าพเจ้าจึงกล่าวเพื่อความนี้ไว้ว่า เพราะล่วงเลยปฏิบัติได้ด้วย เพราะวิตกและวิจารณ์สงบระงับไปด้วย ๖

๒. ภิกษุพึงพิจารณา (อาหาร) ว่าเป็นของปฏิภูล โดยการบริโภคอย่างไร ๖ ก็ ภิกษุผู้แสวงหาอาหารได้แล้วอย่างนี้ นั่งอย่างสบายในที่สะดวกภายนอกหมู่บ้าน ตราบไค ยังมีได้หย่อนมือลงในอาหารนั้น แลเห็นภิกษุผู้อยู่ในฐานะเป็นครู หรือมนุษย์ผู้ละอาย (บาป) เห็นปานนั้น ก็ยังสามารถนิมนต์ (หรือเชิญ) (ให้ฉันทหรือบริโภคอาหารนั้น) ได้ ตราบนั้น แต่เมื่อพอย่อนมือลงไปแล้วในอาหารนี้ เพื่อต้องการจะฉันท เธอจะกล่าวว่า ขอนิมนต์รับเอาเถิด ดังนี้ ย่อมควรละอาย ก็ เมื่อเหวี่ยงไถลออกตามง่ามนิ้วมือทั้งห้าของเธอผู้หย่อนมือลงชย้อยู่ ก็ยังมีอาหารที่แข็งกระด้างเพราะแห้งให้เปียกชุ่ม ทำให้อ่อนได้ ครั้นอาหารนั้นมีความงามสลายไป แม้ด้วยเหตุเพียงชย่า ทำให้เป็นคำวางไว้ในปากแล้ว ฟันล่างก็ทำหน้าที่ตุงครก ฟันบนก็ทำหน้าที่ตุงสาก ลิ้นก็ทำหน้าที่ตุงมือ อาหารนั้นถูกสากคือฟันตำแล้ว ถูกลิ้นคลุกเคล้าอยู่ในปากนั้น เป็นตุงก้อนรากสุนัขในรางสุนัข ย่อมเหมือนน้ำลายจางใสที่ปลายลิ้นถัดกลางลิ้นเข้าไป ย่อมเหมือนน้ำลายข้น ในที่ไม้ชำระฟันเข้าไปไม่ถึง ย่อมเหมือนซี่ฟัน อาหารนั้นถูกบดถูกเบือนแล้วอย่างนี้ สี กลิ่น และเครื่องปรุงอันวิเศษ ก็อันตรธานไปในขณะนั้นทันที เข้าถึงความเป็นของน่ารังเกียจอย่างยิ่ง ตุงรากสุนัขที่อยู่ในรางสุนัข ฉะนั้น อาหารแม้เป็นแบบนี้ บุคคลก็ยังพึงกลืนกินได้ เพราะล่วงเลยสลายตาไปแล้ว เพราะเหตุนั้น ภิกษุพึงพิจารณา (อาหาร) ว่าเป็นของปฏิภูล โดยการบริโภคอย่างนี้ ๖

พระธรรมวโรดม คุณสมบุโณ วัดเบญจมบพิตร
สนามหลวงแผนกบาลี

แปล
ตรวจแก้.